

Ord. Prof.Dr. Sulhi DÖNMEZER

KRİMİNOLOJİ

9. Baskı
ANKARA
Şubat 2020

Yayına Hazırlayan

Adalet Bakanlığı
Eğitim Dairesi Başkanlığı

Adres

Emniyet Mahallesi, Mevlana Bulvarı No:36 Kat: 13 - 14 - 15 - 16
Yenimahalle / ANKARA

Telefon

0 (312) 204 11 29

Elektronik İletişim

edb@adalet.gov.tr

www.edb.adalet.gov.tr

Hukuk Birikimleri Serisi: 2

Baskı ve Cilt:

EMSAL MATBAA TANITIM

Hiz. San. ve Tic. Ltd. Şti.

ANKARA

Telefon:

0 (312) 278 82 00

Yayın hakları Adalet Bakanlığımıza aittir. İzinsiz çoğaltılamaz. Kaynak belirtmek suretiyle alıntı yapılabilir.

9 . BASKIYA SUNUŞ

Ord.Prof. Dr. Sulhi Dönmezer'in Kriminoloji kitabı ülkemizde sahasında yazılmış ilk eserdir. Dönmezer Hoca, uluslararası bir fikri takip sergilemiş büyük emek sonucunda eserini ortaya koymuştur. Eserin 20. yy'ın suç ve suçlu analizi bakımından önemli bir perspektif koyduğunda kuşku bulunmamaktadır. Diğer yandan ülkemizin değişen sosyolojisini de hukuk ve kriminoloji bağlamında ele almış olması da bugün hala kıymetini korumaktadır. Dönmezer Hoca'nın eseri, birçok sorunun anlaşılması bakımından günümüze de ışık tutmaktadır.

Adalet Bakanlığı olarak, Kriminoloji kitabını Türk hukukuna yeniden kazandırarak Ord. Prof. Dr. Sulhi Dönmezer Hoca'nın hukuki birikimine bir kez daha dikkatleri çekmek istedik. Bu birikim Türk hukukuna ve ceza hukukuna tartışılmaz bir şekilde damgasını vurmuştur. Dönmezer Hoca sadece ceza hukuku alanındaki birikimiyle tebarüz etmemiştir. Hocamız Kriminoloji alanında Türkiye'nin öncü ismidir.

Ülkemizde ilk defa 1943 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi bünyesinde Kriminoloji Enstitüsü kurulmuştur. 1953 yılında ise İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesinde Kriminoloji eğitimi müfredata girmiştir. Dönmezer Hoca, 1953 yılında Kriminoloji'nin Türkiye'deki ilk kurucusu ve eğitimcisi sıfatını haizdir. Bu bakımdan bu kurucu eserin yeniden basımının Türk hukuk hayatı için önem taşıdığında şüphe bulunmamaktadır.

Kendisini bir kez daha rahmet ve minnetle yad ederken, Adalet Bakanlığı olarak bu eserin yayımının bir şükran ifadesi olduğunu belirtmek istiyoruz.

TEŞEKKÜR

Eserin basımı teklifini tereddüsüz ve bekentisiz kabul eden ve süreç içerisinde yardımını esirgemeyen Dönmezer Hoca'nın kızı Av. Zuhal Dönmezer Çakiroğlu ve torunları Av. Destan Çakiroğlu ve Araştırma Görevlisi Şölen Çakiroğlu başta olmak üzere Dönmezer ailesine teşekkür ediyoruz.

YAYIMLA İLGİLİ BAZI HUSUSLAR

Eserin yeniden basımında 1994 yılında basılan 8. baskı esas alınmıştır. Eserde Dönmezer Hocanın dil ve imlasına sadık kalınmıştır. Yine Hoca'nın atif usulüne de birebir sadık kalınmış, kaynakça çırarma yoluna gidilmemiştir. Kavram indeksi de son baskında olmadığı için hazırlanmamıştır. Belirtilmesi gereken önemli bir husus ise, eserin özellikle eski Ceza Kanunlarımıza atıf yapıyor olmasıdır. Zira eserin son basım tarihi olan 1994 yılından sonra temel kanunların bir çoğu değişmiştir. Yine kitapta yer verilen verilerin de eski tarihli olduğunu hatırlatmak isteriz. Diğer yandan Dönmezer Hocanın ortaya koyduğu yöntem, analiz ve yorumların biziatihi değer taşıdığını belirtmek gerekiyor.

SEKİZİNCİ BASIYA ÖNSÖZ

1943 yılında, o zamanlar üniversitenin bağlı bulunduğu Millî Eğitim Bakanlığının (Maarif Vekâleti) isteği üzerine İstanbul Hukuk Fakültesinde bir Kriminoloji Enstitüsü kuruldu. Kuruluş hazırlıklarını yapmak ve yönetmeliğini yazmak üzere Ord. Prof. Tahir Taner, Ord. Prof. Dr. Fahrettin Kerim Gökay, Prof. Dr. Fahri Esat Siyavuşgil ve benden (o zamanlar Doç. Dr. Sulhi Dönmezler) bir komisyon oluşturuldu; komisyonun raportörlüğünü ben yaptım. Sonra yönetmeliği değiştirdik ve uğraş konularının başına ceza hukukunu da ekledik.

Enstitünün kuruluşundan sonra büyük bir özveri ile ve benim başkanlığında ardi ardına araştırma projelerini yürütmeye ve alan çalışmaları yapmaya girişmişizdir. Enstitüyü kuranların ve orada çalışanların hiçbirisi Kriminolog değildi ve suç olayı alanında araştırmaları da yoktu; ancak azim ve heyecanları vardı ve büyük özveri ile çalışıyordu. 1943 senesinde Hukuk Fakültesinin tüm asistanları ile başlarında ben olmak üzere İmralı Cezaevinde haftalar süren, geceli gündüzlu çalışmalarımı bugün de içim titreyerek hatırlıyorum ve çoğu şimdilik hayatta olmayan meslektaşlarımı rahmetle anıyorum.

Bu konuda uzman bilgisine olan ihtiyaç hemen anlaşılmıştır; ancak İkinci Dünya Savaşı içinde idik ve ihtisaslaşması için yabancı ülkelere adam göndermek imkânımız yoktu.

Savaş biter bitmez hemen bu noksanın giderilmesine çalışıldı ve ben iki yıl beraber çalışmak üzere ABD Illinois Üniversitesi Kriminoloji Profesörü *Dr. Donald R. Taft*'nın yanına gönderildim. İki yıl zarfında konferanslar ve dersler vermekle beraber *Toplumbilim, Psikoloji ve Kriminoloji* dallarında olağanüstü yoğun, yaşıntımın hemen bütün dakikalarını değerlendiren çalışmalar yaparak 1948 yılı sonunda yurda döndüm ve Enstitü çalışmalarında daha etkin olarak yeraldim. Sonra Hukuk Fakültesi programına Kriminoloji'yi seçimlik ders olarak sotuk; bu dersin okutulması görevini üstlendim. İşte elinizdeki eserin sekizinci basısının esasını oluşturan kitap böylece meydana gelmiş oldu.

Şimdi, genel olarak Kriminoloji öğretiminden ve yararlarından kısaca söz edelim. Bu konuda evvelce okuyuculara yansittığım düşünceler güçlerini bugünde korumaktadır.

Kriminoloji, kudemî fazla olmayan bir bilimdir; yükseköğretim kurumlarında öğretiminin yapılması gerektiği *Unesco*'nun 1955 yılında Londra'da topladığı komisyona katılan bilim adamlarınca oy birliğiyle

belirtilemiştir.¹ Bundan önce de Birinci Milletlerarası Suç Antropolojisi kongresinde *Gabriel Tarde*, Hukuk öğrencilerinin bir patronaj derneğine üye olmalarını ve haftanın belirli günlerinde cezaevlerinde incelemeler yaptıktan sonra Ceza Hukuku derslerine devam etmelerini önermişti. 1890 Saint Petersbourg kongresi Hukuk Fakültelerinde İnfaz Bilimi okutacak kursüler kurulmasını temenni etmiş, Milletlerarası Ceza Hukuku Birliğinin 1895 ve 1925 Linz ve Londra kongrelerinde hukuk öğretiminin kriminoloji ile tamamlanması gereğine dikkatler çekilmişti. 1952 yılında Birleşmiş Milletlerin Cenevre'de topladığı konferans, üniversitelerin kriminolojik bilimler konusunda öğretim yapmalarını ve ilerde hâkimlik görevini alacak öğrenciler için bu dalın mecbûrî tutulmasını tavsiye etmişti.

Aşağı yukarı geçen altmış yıl süresince Kriminoloji bütün Batı ülkelerinde ve Amerika'da yükseköğretimde geniş ölçüde girmiş, özellikle üniversitelerin Toplumbilim ve Psikoloji bölümünden öğretim dallarından birisi olmak itibarını kazanmıştır. Memleketimizde bu bilimin öğretimine 1953 yılında İstanbul Hukuk Fakültesinde biz başladık.

Kriminolojinin ya da kriminolojik bilimlerin öğretimi sadece ceza hukuku uygulamalarını yapacaklarla, geleceğin hâkimleri, savcı ve avukatlarında pozitif görüşün yerleşmesini sağlama yönünden yararlı olmakla kalmaz, fakat aynı zamanda ve özellikle toplumun anlaşılmasına yardım etmesi sebebiyle önem taşır: Kriminoloji "içinde yaşadığımız toplumun ne çeşit bir ortam oluşturduğunu bize göstermek ve o toplumu etkileme zorun ve carelerine işaret etmek imkânım verdiği için yararlıdır".² Kriminoloji sayesinde suçla insan tabiatı ve onu etkileyen toplum yapısı arasındaki ilişkileri belirleme mümkün olmaktadır. Kriminolojik veriler bireysel farklılıklar ve sosyal şartları belirleyen aslı gösterciler (indicators) dir. Kriminolojik veriler toplumun bir tür aynası gibi de kullanılabilirler. Bu aynaya sahipsek ve toplumumuzu onun içinde görebiliyorsak, aynayı yani toplumu temizlemek, parlatmak imkânını da elde etmişiz demektir. Suçu anlamak ve kontrol etmek yoluyla içinde yaşadığımız toplumu ıslah etmek yeteneğine kavuşabiliriz. Bu sebeple kriminoloji bize ne tür bir topluma sahip olduğumuzu göstermek ve içinde yaşadığımız toplum, düşündüğümüz toplum gibi değilse, onu ne gibi araçlarla ve yollarla, hangi yöntemle değiştirebileceğimizi göstermek, insanı böylece iyileştirmek imkânını verir. Kriminoloji âdetâ hasta insanın hararet derecesini ölçmeye imkân

¹ Les Sciences Sociales Dans l'Enseignement Supérieur, Criminologie, Unesco Yayınları, Lausanne 1956; bu eserde Türkiye'de Kriminoloji öğretimi hakkındaki rapor tarafımızdan yazılmıştır, bk. s. 160.

² Bk. Christie (1973 Belgrad Milletlerarası Kriminoloji Kongresine sunulan rapor).

veren termometre gibi hizmet etmektedir. Kriminoloji sayesinde toplumdaki sosyal değerleri anlamak, bunların gücünü sınayabilmek, reform imkânlarını ölçebilmek, toplumu teşkil eden güçlü grupları kontrol altına alabilmek imkânına kavuşabiliriz. Bu itibarla kriminolojinin sadece toplumdaki sapıcı eylemleri izah eden basit bir bilgi dalı olduğunu sanmak hatâdır.

Kriminolojide halen bir takım ana yönler var: Sosyolojik karakterdeki görüşlere dayanan *enteraksiyonist akım*, kliniğe, biyoloji, psikoloji, psikiyatri gibi bilimlerin verilerine dayanan *geleneksel akım*, uygulamacı sosyal bilimlerin yaklaşımını kriminolojide de uygulayan ve onu bir sosyal savunma bilimi sayan görüşle, esasta insan tabiatını ve genel olarak davranışını esas alarak suçu izah eden ve sosyal verileri birer pekiştireç olarak insan davranışına tesir eden unsurlar gibi kabul eden yeni görüş (bu görüş için 6. bölümün 6. paragrafına bk.). Çağımızın kriminologları eğilim ve uzmanlıklarına göre bu akımlardan birisi içinde yer almaktadır.

Biz, Kriminolojiyi bir sentez bilimi olarak ele alıyoruz. Kriminoloji esasta insanların toplumsal normlardan sapıcı eylemlerini inceleyen bilimdir. İnsanın sapıcı eylemini anlamak için ise onun kişiliğine inmek zorunludur. Bu sebeple *biyolojik* yönde kriminoloji, *psikiyatrik* yönde ve özellikle *psikolojik* yönde kriminoloji mutlaka gereklidir. Fakat insanların sapıcı eylemini anlamak için içinde geliştiği toplumun yapısal unsur ve özelliklerini de inceleme zorununu gözden uzak tutmamak gereklidir. O halde kriminoloji çeşitli bilimlerin ve özellikle Psikoloji ve Toplumbilimin sentezini oluşturan bir "*insan bilimi*" olarak ortaya çıkmalıdır. Özetlemek gerekirse bize göre kriminoloji çeşitli bilimlerin verilerini kullanan ve fakat bunları kendisine özgü metodlarıyla sentezleştirerek ve özellikle Psikoloji'nin insan davranışları ile ilgili verilerini göz önünde bulundurarak suç olayını ve buna karşı tepkileri izah eden bağımsız bir bilim saymak gereklidir. Bu bilimin yapısında Psikoloji ve Toplumbilimin katkıları belki de diğerlerinden daha fazladır.

Fakat kanaatimizce sadece suçu sentezci bir bilim marifetiyle izah etmekle kriminologa düşen görev sona ermiş olmaz. Kriminolojinin uygulayıcı bir sosyal bilim olduğunu, bir tür sosyal savunma bilimi olduğunu unutmamalıdır.

Kriminoloji çağımızda pek çok araştırmalara konu oluyor. Bilim, bu araştırmaların sonucunu açıklayan makalelerle geliştiriliyor.³ Memleketimiz bu bakımdan çok noksanlık göstermektedir. Bu sebeple

³ Bu hususta bk. International Handbook of Contemporary Developments in Criminology, Greenwood Press, Edited by Elmer - Johnson.

eserimizde özellikle yabancı araştırmalara ve kaynaklara yer vermek zorunda kalıyoruz. Oysa Türkiye'de yapılmış araştırmalara, onların sonuçlarına dayanmak gerekiyordu. Ancak bunun için disiplinlerarası yardımcı personelin ortak çabaları ile ekip çalışmalarına büyük ihtiyaç vardır. Maddî bakımından imkânlar çoğaltılmadıkça ve kendini sadece kriminolojiye veren bilim adamları yetişmedikçe bu belirttiğimiz amaca ulaşmak, açıkça söyleyelim, olanaksızdır.

1957 yılından bu yana, yani 37 yıl içinde kitabımızın 8 ayrı basımı yapılmış bulunmaktadır. Bilindiği üzere 1960'lara kadar Kriminolojide egemen olan görüş, "*Etiyolojik Akım*" yani kriminolojinin hedefini, suçun sebep ve etmenlerini tayin etmek olarak belirleyen görüş idi. Geleneksel kriminolojik incelemelerin insanın bir kısım sapıcı eylem ve davranışlarını izah hususunda vurguladığı amaç, suçun sebep ve etmenlerini bulmak, izah etmek olmuştu: "Kriminolojinin konusu kanunların ihlâli ve kanunları ihlâl edenlerdir ve hedefi kanunu ihlâl edici davranışın sebebi bakımından izahlar getirmektir" deniliyordu.

Özellikle 1960'lardan sonra ortaya çıkan diğer bir akıma göre ise, Kriminolojinin konusu ceza adalet sistemi içinde yer alan kuramlarıdır. Amaç bazı fiillerin veya kişilerin müesseseler, sistem tarafından ne için sapıcı olarak tarif edildikleri veya damgalandıklarıdır.

Geleneksel Kriminoloji akımı içinde yer alan Kriminologlar da kurumları incelemektedirler. Ancak, bunlar özellikle, kurumların insan davranışları üzerindeki etkileri ile ilgilidirler: Ceza adalet sisteminin hangi ölçüde suçu önleyebildiği ve suçlunun iyileştirilmesini ve itibarının iadesini sağladığı araştırılmaktadır.

Buna karşılık "*İhtilâf Kriminolojisi*" ya da "*Radikal Kriminoloji*" olarak da tanımlanan akım, suç ve suçlularla, suçun sebebini tayin bakımından meşgul olmamakta ve fakat suç ve suçluluğun beşeri bir farklılık alâmeti sayılması ve bu nedenle göz önüne alınıp değerlendirilmesi gerektiğini öne sürmektedir.

Aralarında ne derecede fark olursa olsun, her iki akım da kriminolojik araştırmaları *kanunun ihlâli ve kanunu ihlâl edenler ve karar verilmesi, karar verenler* üzerinde yoğunlaştırmaktadırlar.

Eserimizin bu basisini, eski bası ile mukayeseli olarak inceleyebilenler, geçen zaman içinde kitabın yeni bir gelişme içine girmiş bulunduğu göreceklere: Etiyolojik yaklaşımı reddetmiyoruz ve fakat bunu "*operationel*", işlevsel, süreçsel bir çerçeve içine almaya çalışıyoruz. Toplumsal etmenleri kabul etmekle beraber bunların önemini abartmıyoruz: Kriminolojinin suçun izahında bireysel farklılıklarını belirtmesi gerektiğini ve bunun için tabiatını analiz ederek, insanın seçenekler arasında tercih yapış hususundaki psikolojik

mekanizma mârifetiyle suça yanaşılması gerektiğini belirtiyoruz. (Altıncı bölüm, 6. paragrafa bk.)

Bilim adamı bir konu üzerinde ne kadar uzun süre ile çalışmış ve görüşlerini tesis ile ifade etmiş olursa olsun, yeni görüşlere açık olmalıdır. İnkılâpcılık, bilimde de geçerlidir.

Ord. Prof. Dr. Sulhi DÖNMEZER

İÇİNDEKİLER

BİRİNCİ BÖLÜM KRİMİNOLOJİ GİRİŞ

1. Genel Bilgi.....	23
2. Kriminolojinin Tarihçesi.....	25
Üç büyük ismi (Lombroso, Ferri, Garofalo).....	26
3. Kriminolojinin Tanımı ve Niteliği	30
Tanım.....	30
Anglo-Amerikan Kriminoloji görüşü.....	32
Uygulama ve Kriminoloji	38
Kriminoloji ve suç siyaseti	39
Kriminoloji bir bilim midir?	40
4. Kriminolojinin Benzer Bilim Dallarıyla İlişkileri.....	43
A. Kriminoloji ve Ceza Hukuku	43
B. Kriminoloji ve Penoloji.....	45
C. Ceza hukuku ve Adaleti Sosyolojisi ve Kriminoloji.....	46
D. Kriminoloji ve Psikopatoloji	46
5. Kriminolojinin Yararları.....	47
Suç ve suçluya karşı ilgi	47
Suçun ekonomik görünüşü.....	49
Suç korkusu	51
Suç ve iş ve hizmet yaratma	52
Kriminoloji öğretiminin yararları.....	52
6. Kriminolojide Metod	54
6bis. Kriminolojide Araştırma Teknikleri	54
İstatistik Metodu	55
İstatistik metodunun Kriminolojide kullanılması	58
İstatistik metodunda noksanlar	59
Gerçek suçluluğu belirlemek üzere başvurulan diğer teknikler	64
Suçluluk metodları konusunda diğer bilgileri elde etme	66
Birey yönünden suçluluğa yaklaşma teknikleri.....	67
Olay Öyküleri Metodu	67
Eleştiri	68
Yaşam öyküleri.....	69
Suç faaliyetlerine karışarak gözlem metodu	70
Olay meydana geldikçe tesbit metodu	70
Deneysel metod	71

**İKİNCİ BÖLÜM
GENEL KRİMİNOLOJİ
BİRİNCİ FASIL
SUÇ**

1. Kavram	75
Kriminolojide suç	75
Suçun niteliği	79
2. Suç ve Fayda	81
Suçun yararlı olduğularındaki görüşler	81
Suç bir gelişme işaret mi?	82
3. Suçların Tasnifi	84
Kriminolojide suçların tasnifi	84
4. Suç Kavramının Menşei ve Gelişmesi	87
5. Suçluluğun Genel Görünüşü	89
Amerika	89
Avrupa	93
6. Türkiye'de Suçluluğun Genel Görünüşü	96
Ekonomik suçlar ve beyaz yaka suçları	101
Beyaz yaka suçlarının ve ekonomik suçların etkileri	101

**İKİNCİ FASIL
KRİMİNOLOJİDE DÜŞÜNCELER BÜYÜK TEORİLER**

1. Kriminolojide Yaklaşımına Giriş	103
2. Antropolojik Görüş	103
3. Sosyolojik Tipte Görüş Ve Teoriler	105
4. Diğer Görüşler	108

**ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
SUÇUN İZAHİ
BİRİNCİ FASIL
BASAMAK, EŞİK, YAPI, ETMEN, SAİK,
GÜDÜLENME, SÜREÇ-SEBEP**

1. Kriminolojide Sebep	115
Kriminolojide sebep kavramı	115
Etmen, eşik, değişken	117
Saik, güdülenme	117
"Nedensellik" ve "birarada bulunma"	118
Kriminolojide "sebep"in nitelikleri	119
Nedensellik ve ihtimal	120
Suçun izahında yönler	120
Sebebi bulmaya ilişkin akımın eleştirisi	120

İKİNCİ FASİL BEDENSEL ETMENLER VE SUÇ

1. Suç Antropolojisi.....	122
Tarif ve Tarihçe.....	122
Lombroso'nun görüşleri.....	123
Lombroso'nun görüşlerinin eleştirisi.....	126
Hooton'un görüşleri, Neolombrosianism.....	127
Hooton'uri görüşlerinin eleştirisi.....	128
2. Beden Yapısı Tipleri Ve Suçluluk Hakkında Görüşler	130
Kretschmer'in görüşleri	130
Sheldon'un görüşleri.....	131
Sonuç.....	135
3. İç Salgı Bezleri Ve Suç (Endokrinoloji)	136
Beden biyokimyası ile suçluluk arasındaki ilişkiler hususunda diğer görüşler	138
Sonuç.....	140
4. Kalıtım Ve Suç	142
I. Suçlu aileleri üzerinde araştırmalar.....	143
Suçlu aileler üzerinde istatistik incelemeler	144
Avrupa incelemeleri.....	144
Genel nüfusa göre suç oranını belirleme.....	145
Suçlu olmak riski.....	146
Çevre etkilerini soyutlama hususunda çabalar	146
Suçluların usûl ve furuğu arasında akıl hastalığı oranı	147
II. İkizler üzerinde yapılan incelemeler	148
Özet.....	150
Sonuç.....	151
III. İrk ve suç.....	152
Hooton'un incelemeleri.....	153
Suç ve etnik vasıflar	153
Zenciler ve suç	154
Sonuç.....	154
İrsiyet ve suç konusunda görüşümüz	154

ÜÇÜNCÜ FASİL FİZYOLOJİK ETMENLER VE SUÇ

1. Beden Hastalıkları ve Suç	156
Beden arızalarının genel nüfus içindeki oranı	156
Çirkinlik ve suç	156
2. Yaş ve Suç	158
Yaş ile suçluluk arasındaki ilişkiler	158

Suçta olgunluk yaşı.....	162
Yaş ile suçluluk arasındaki ilişkilerin biyolojik izahı	163
Sonuç	163
3. Cinsiyet ve Suç	165
Kadın suçluluğu konusunda yeni yaklaşım.....	167
Suç mağduru olarak kadın	169
Cinsel dürtü ve suçluluk.....	173
Cinsiyet içgüdüsünün şiddetindeki fark	175
Cinsel suç failleri ve beden tipleri, psikopati	176
Cinsel suçluların tasnifi	177

DÖRDÜNCÜ FASIL PSİKOLOJİK ETMENLER VE SUÇ

1. Giriş.....	178
2. Zekâ ve Suç.....	180
Sonuç	182

BEŞİNCİ FASIL PSİKANALİZ, PSİKIYATRİ VE SUÇ

1. Giriş.....	183
2. Psikanaliz	184
Giriş.....	184
Psikanaliz.....	185
3. Çeşitli Akıl Hastalıkları ve Suç	189
Giriş.....	189
I. Psikozlar Grupları	190
Çeşitli psikozların suçlular arasında oranı.....	192
II. Bireysel Patolojik tepkiler	192
III. Nevrozlar	192
IV. Oligophrenia.....	193
1) Akıl zayıflığı.....	193
2) Zihnen, aklen geri kalmış kişiler.....	193
V. Psikopati	194
4. Hapis Cezasının Neden Olduğu Psikopatoloji	198
5. Beşinci Fasıl Hakkındaki Görüşlerimiz.....	199

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
FİZİK ÇEVRE VE SUÇ
BİRİNCİ FASIL
SUÇLUNUN İÇİNDE BULUNDUĞU VE YAŞADIĞI
FİZİK ÇEVRE 203

1. İklim ve Suç	203
Eski araştırmalar	203
2. Coğrafi Bölgeler ve Suç	206
3. Mevsimler, Haftanın Günleri ve Suç	208
Haftanın günleri.....	209
4. Türkiye'deki Durum ve Fasıl Hakkındaki Görüşümüz	210
Fasıl hakkındaki görüşümüz.....	213

BEŞİNCİ BÖLÜM
SOSYAL VE SOSYOKÜLTÜREL ÇEVRE VE SUÇ
BİRİNCİ FASIL
İDARI BÖLGELER VE SUÇ 217

1. Suçun İşlendiği İdari Bölgeler	217
Giriş	217
Yeni gelişmeler	220
Memleketimizdeki durum.....	222
Türkiye'de şehirleşme ve suçluluk	223
2. Toplum Biçimi ve Suç (Gelenekçi Toplum ve Sanayi Toplumu)	226

İKİNCİ FASIL
SOSYOKÜLTÜREL ÇEVRE VE SUÇ 227

1. Suçluluk Bölgeleri (Suç Ekolojisi).....	227
Giriş, Tarihçe	227
Tarif	230
Suçluluk bölgelerinin tasnifi.....	236
"Suçluluk bölgeleri görüşü" üzerinde eleştiriler.....	238
2. Fizik Hareketlilik ve Suç (Sanayileşme ve Suç).....	241
3. Göçmen İşçilerin Suçluluğu	244
4. Arkadaş, Omuzdaş Grupları ve Çete.....	250
Giriş	250
Arkadaş grupları, çete	250
Çetelerin oluşmasına sebep olan etmenler	252
Yeni araştırmalar ve görüşler	254
4bis. Okul	256
5. Sosyal Güçler, Kurumlar ve Suç.....	258
Örf ve âdetler	258

İnançlar, şiddetin yaygınlaşması	258
6. Kan Gütme, Kan Davası.....	260
Tanim.....	260
Kan gütme, hisimlik sistemi ve sosyalleşme	262
Kan gütmeye karşı tedbirler	265
I. 3236 sayılı Kanun	266
II. Türk Ceza Kanunun 450. maddesinin 10. bendi.....	267
7. Din ve Suç	270
Memleketimizde durum.....	272
Sonuç	275
8. Öğrenim ve Suç	276
9. Kitle İletişimi ve Suç	278
Giriş.....	278
a) Edebiyat.....	281
b) Gazete ve dergiler	283
Gazete ve dergilerin suç haberlerini yaynlarken sebep olacakları suça itici etkiler	284
Memleketimizdeki durum	285
10. Meslekler ve Suç	290
Memleketimizde durum.....	291
11. Aile ve Suç, Çocuk Suçluluğu	293
Giriş.....	293
Ailenin Kriminojen önemi hakkında görüşler	294
Tipik olan ve olmayan aileler	296
Kriminolojide aile ve suç ilişkilerinin incelenmesinde metodlar	297
I. Yarım aileler	298
Bu husustaki Avrupa araştırmalarına gelince:	299
Memleketimizdeki durum	300
Sonuç	300
Evlilik dışı çocuklar	300
Yarım aileye mensubiyetin çocuğun ruhî ve duygusal hayatı üzerindeki etkileri	302
II. Aile içindeki ilişki tarzları	302
Memleketimizdeki durum	304
Ailedede çocuk sayısı	304
Tek çocuk	306
Memleketimizdeki durum	307
Sonuç	307
III. Ailenin ekonomik durumu.....	308
Aile ve şiddet (violence)	310
12. Medeni Hal ve Suç.....	319
Memleketimizde durum.....	319
13. Genel Kültür ve Suç.....	321

Giriş	321
Sosyal itibar sağlamak ihtiyacı.....	323
Diğer kültür teorileri ve görüşler	324
Eleştiri	325
Diğer kültür teorileri.....	326
Suçu kentleşme sürecine bağlayan görüş	326
Eleştiriler, sonuç.....	328

**ÜÇÜNCÜ FASIL
SİYASAL REJİM, DEVLET İDARESİ VE SUÇ**

1. Siyasal Rejim ve Suç.....	330
2. Devlet İdaresi İle Suçluluk Arasındaki İlişkiler.....	332

**DÖRDÜNCÜ FASIL
SOSYAL BUHRANLAR VE SUÇ**

1. Savaş ve Suç.....	335
Savaş ve çocuk suçluluğu	339
İhtilâlcî ve fesat çıkarcı mücadeleler	339
Memleketimizdeki durum	340

**BEŞİNCİ FASIL
EKONOMİ VE SUÇ**

1. Giriş, Meseleler	342
2. Genel Ekonomik Düzen ve Suçluluk	343
Bonger'in görüşleri.....	343
Çekişme teorileri.....	344
Değerlendirme ve Sonuç	345
3. Suçuların Ekonomik Durumları	347
İlgî görmeyenler	347
Kanaatimiz	349
4. Ekonomik Krizler, Dalgalanmalar ve Suç	351
Avrupa incelemeleri.....	351
Amerikan Araştırmaları	352
Sonuç	352
Ekonomik güdülenmeler ve suç	353
5. Çocuk Emeği, Kadının İş Hayatına Karışması, İşsizlik ve Suç	354
Çocuk emeği.....	354
Kadının iş hayatına karışması.....	354
İşsizlik.....	354

ALTINCI FASIL
UYUŞTURUCU VE TUTKU YARATICI MADDELER,
ALKOL VE SUÇ

1. Uyuşturucu ve Tutku Yaratıcı Maddeler	356
Giriş.....	356
Türleri	357
Uyuşturucu maddeler kullanılması ve tutkunluğun sayıca görünüşü.	359
Memleketimizdeki durum	360
Yaş grupları.....	363
Uyuşturucu maddeler kullanılması, tutkunluğu ve suç	364
Suç ile uyuşturucu madde ilişkisi konusunda yeni araştırmalar.....	367
Teoriler	369
Özel istidat teorileri.....	369
Sosyolojik teoriler.....	370
Kanaatimiz	371
Uyuşturucu madde ve meslekler.....	372
Uyuşturucu maddeler ve cinsiyet	372
EK Uyuşturucu ve Tutku Yaratıcı Maddeler Konusuna	
Sosyo-Politik Yaklaşım.....	374
Dünyada uyuşturucu ve alışkanlık yaratıcı maddeler olayı	374
Eroin sahnede	375
Rakamların yorumu ve Türkiye sahnesi.....	376
Türkiye bakımından uyuşturucu ve alışkanlık yaratıcı maddeler sorununun boyutları.....	378
Uyuşturucu madde epidemisi	381
Epidemi misalleri.....	383
Halen Türkiye bakımından benzer bir epidemi tehlikesinden söz edilebilir mi?	385
Sosyo-Politik Faktörler: Gençlik Sorunları	386
Sosyal sınıflar	388
Sanayileşme ile ilişki	390
Aile	391
Aykırılıkların birleşmesi	392
Alt kültür.....	392
İdeoloji	393
Son söz	394
2. Alkol ve Suç	395
Memleketimizdeki durum	396
Suçluluk ile ilişki	397

ALTINCI BÖLÜM
SOSYOLOJİK TEORİLER
BİRİNCİ FASİL
TÜM İZAH GETİRMEĞE ÇALIŞAN SOSYOLOJİK TEORİLER

Giriş	403
1. Suçu Genel "Öğrenme" Süreci İçinde İzah Eden Teoriler.....	407
Giriş	407
2. Suçu Çevre Etkileri İle İzah Eden Teoriler	408
3. Farklılıkların Birleşmesi Teorisi	409
Sosyal çözülme	411
Kültür çekişmesi.....	413
Eleştiriler	414
4. Enteraksiyonist Teori.....	415
5. Anomi Teorisi.....	422
6. Psikolojik Teori.....	424

YEDİNCİ BÖLÜM
KLİNİK KRİMİNOLOJİ
GİRİŞ

1. Suçludaki Tehlike Hali	436
Giriş	436
Biyopsikolojik emareler.....	437
Sosyal emareler	438
Emarelerin önemi	438
Tehlike halinin çeşitleri	440
Tehlike hali kavramına yönelik eleştiriler.....	441
2. Tehlike Halinin Tanısı	442
Giriş	442
Tanının ne suretle yapılacağı	442
3. Teşhis Araçları.....	443
Bilgi toplanması	443
4. Tehlike Haline Dair Sosyal Pronostic.....	446
Giriş	446
Glueck'lerin incelemeleri	447
Cetveller üzerinde tahlükeler	452
İlerideki suçluyu tahmin hususunda Avrupa incelemeleri	454
Eleştiri	455
Memleketimizde uygulama kabiliyeti.....	456
5. Suçuların Tasnifi Tipoloji	457
Tarihçe.....	457
Daha çağdaş tasnifler	458

I. Suçluluğa neden olan etmenler (etiological) bakımından tasnif	459
II. Psikolojik, psikiyatrik bakımlardan ve karakteroloji bakımından suçluların tasnifi	459
III. Klinik bakımından tasnif.....	461
IV. Suçluların sosyolojik bakımından tasnifi	462
V. Suçluluğun niteliği ve yönü bakımından tasnif	463
Mükerrirler	463
Suçlulukta genel yön.....	465
VI. Ceza siyaseti, iyileştirme (islâh ve tedavi - traitement) bakımından tasnif.	465
Hükümlülerin tasnifinin yararları	466
Son söz	467

KISALTMALAR*

(Adam öldürmeler hakkında araştırma)	Türkiye'de Adam Öldürme Cürmü Mahkûmları Hakkında Kriminolojik İstatistik (İstanbul Üniversitesi Türk Kriminoloji Enstitüsü Yayınları, N. 1, İstanbul, 1948).
Ad. Der.	Adalet Dergisi
Bk.	Bakınız
bk.	bakınız
c.	cilt
(Çocuk Suçları Etüdü)	974 Suçu Çocuk Hakkında Kriminolojik Anket (İstanbul Üniversitesi Yayın No. 4, İstanbul 1953).
İleri Huk. Mec.	İleri Hukuk Mecmuası
İHFM.	İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası
İş Mec.	İş Mecmuası
No.	Numara
s.	sahife
sic.	Societe Internationale de Criminologie
Rev. Sci. Cri. et de Dr. Pen. Comp. (RSCDPC)	Revie de Science Criminelle et de Droit pénal comparé
sem.	Semestre
(362. İstatistik)	Hükümlüler İstatistiği 1938-1954 (T.C. Başvekâlet İstatistik Umum Müdürlüğü Neşriyat No. 362, Ankara 1956).
(405. İstatistik)	Mahkûmlar İstatistiği 1943-1959 (T.C. Başbakanlık İstatistik Genel Müdürlüğü, Neşriyat No. 405, Ankara 1961).
(862. İstatistik)	Adalet İstatistikleri 1976 Başkanlığı Devlet İstatistik Enstitüsü (Yayın No. 862, Ankara 1979).
RIDP	Revue Internationale de Droit Pénal
IJCP	International Journal of Criminology and Penology

* Kitabımıza ayrıca bir Bibliyografya eklemeyi gereksiz bulduk. Zira her bahsin referanslarından tasnifli bir bibliyografyayı çıkarmak mümkündür. Her paragrafin notlarında, önce yazar ve eserini tam olarak gösterdik; aynı eserin, tekerrüründe ise sadece yazarın ismini ve eserin sayfasını kaydetmekle yetindik.

BİRİNCİ BÖLÜM

KRİMİNOLOJİ

GİRİŞ

1. GENEL BİLGİ

1.— Kriminoloji de, insanın eylem, tutum ve davranışlarını, tavır ve hareketlerini izah etmek amacını güden ve özellikle 19. yüzyılın ikinci yarısından sonra ortaya çıkmış ya da gelişmeye başlamış bulunan bilimlerdendir.¹ Ancak Kriminoloji insanların belirli tipteki sapıcı eylem ve davranışlarını incelemektedir.

Gerçekten insanların meydana getirdiği tüm toplum ve onun içinde yer alan diğer sosyal gruplar birer alt, fonksiyonel sistem oluşturmaktadırlar. Sosyal sistemlerin yapılarını ise alt sosyal grupların fonksiyonel sistemleri, sosyal normlar (Din, örf, âdet ve gelenekler, moda, hukuk kuralları), sosyal statü ve bunlara bağlı roller, sosyal değerler meydana getirir; sistemi oluşturan yapısal unsurların en önemlileri sosyal normlardır.

Toplumun devami ve bütünlüğüne, grubu oluşturan insanların sosyal normlara uygun hareket etmelerine bağlıdır. Ancak sosyal normların başta gelen özelliklerinden birisi bu normlardan sapılabilmesidir: Normlara uygun hareket etme esas olmakla beraber, insanlar sapıcı nitelikte hareket ve davranışlarda bulunurlar ve normlardan belirli bir ölçüde saparlar.² İşte Kriminoloji kanunlarla belirlenen ve ceza müeyyidesi ile karşılanan hukuk kurallarından sapıcı nitelikteki insan davranışlarını tüm yönleri ve etkileri ile inceleyen bilim dalıdır.

Toplumbilimin bir bahsi de insanların tüm sapıcı hareketlerini inceler; fakat aşağıda izah olunacağı üzere Kriminoloji diğer birçok bilimlerin verilerinden de yararlanmak suretiyle ve kendisine özgü metodlarla, konusunda sözü geçen incelemeleri yapmaktadır. Kriminolojinin insanların sapıcı nitelikteki tavır ve hareketlerini inceleyen çağdaş bir bilim olduğunu açıkladığımız zaman bunun anlamını ve içeriğini iyice belirlemek gereklidir.

Kriminolojinin insanların sapıcı nitelikteki tavır ve hareketlerini inceleyen çağdaş bir bilim olduğunu açıkladığımız zaman bunun anlamını ve içeriğini iyice belirlemek gereklidir.

Bir kere Kriminoloji, ceza hukukunun, ceza adalet sisteminin sosyal temellerini, kökenlerini, insanların suç teşkil eden tavır ve hareketlerinin nedenlerini inceleyecektir. Ayrıca Kriminoloji suçu

¹ Bk. Sulhi Dönmez, Toplumbilim, 11. bası (İst. 1994), s. 1 ve son.

² Bütün bu konularda ayrıntılı bilgiler için Toplumbilim adlı eserimizin değişik bölümlerine bakılmalıdır.